

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 27 mars 2014*

”Begäran om förhandsavgörande — Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna — Artikel 47 — Rätt till ett effektivt rättsmedel — Domstolsavgifter vid överklagande i arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål — Genomförande av unionsrätten — Föreligger inte — Unionsrättens tillämpningsområde — Domstolen saknar behörighet”

I mål C-265/13,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Juzgado de lo Social nº 2 de Terrassa (Spanien) genom beslut av den 3 maj 2013, som inkom till domstolen den 15 maj 2013, i målet

Emiliano Torralbo Marcos

mot

Korota SA,

Fondo de Garantía Salarial,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta, domstolens vice ordförande K. Lenaerts (referent), samt domarna J.L. da Cruz Vilaça, J.-C. Bonichot och A. Arabadjiev,

generaladvokat: N. Jääskinen,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Spaniens regering, genom S. Centeno Huerta, i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom I. Martínez del Peral och H. Krämer, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: spanska.

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan Emiliano Torralbo Marcos och å andra sidan Korota SA (nedan kallat Korota) och Fondo de Garantía Salarial (lönegarantifonden) (nedan kallad FOGASA), angående betalning av den ersättning som tillkommer Emiliano Torralbo Marcos till följd av att han sagts upp av Korota, som är försatt i konkurs.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94/EG av den 22 oktober 2008 om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens (EUT L 283, s. 36) föreskrivs följande:

”Detta direktiv ska tillämpas på fordringar som arbetstagare på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden har gentemot arbetsgivare som är att anse som insolventa enligt artikel 2.1.”

- 4 I artikel 2.1 i direktivet föreskrivs följande:

”I detta direktiv ska en arbetsgivare anses vara insolvent när en ansökan har inlämnats om att inleda ett kollektivt förfarande som grundas på arbetsgivarens insolvens i enlighet med respektive medlemsstats lagar och andra författningar och som innebär att arbetsgivarens tillgångar helt eller delvis tas i anspråk och att en förvaltare eller en person som utövar en liknande funktion utses, samt när den myndighet som är behörig enligt dessa lagar och andra författningar

- a) har beslutat att inleda ett förfarande, eller
- b) har fastställt att arbetsgivarens företag eller verksamheter definitivt har upphört och att befintliga tillgångar är otillräckliga för att motivera att förfarandet inleds.”

- 5 I artikel 3 första stycket i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna ska, om inte annat följer av artikel 4, vidta nödvändiga åtgärder för att se till att garantiinstitutionerna säkerställer betalning av arbetstagarnas utestående fordringar som grundar sig på anställningsavtal eller anställningsförhållanden, inbegripet betalning av avgångsvederlag, förutsatt att nationell lagstiftning föreskriver det, när anställningsförhållandet upphör.”

Spansk rätt

- 6 Artikel 2 i lag 1/1996 av den 10 januari 1996 om rättshjälp (Ley 1/1996 de asistencia jurídica gratuita) (BOE nr 11 av den 12 januari 1996, s. 793) (nedan kallad lag 1/1996) har rubriken "Personkrets på vilken lagen är tillämplig". I denna artikel föreskrivs följande:

"På de villkor och i den omfattning som anges i denna lag och i de internationella fördrag och konventioner inom detta område som Spanien har tillträtt, ska följande personer vara berättigade till rättshjälp:

...

d) Dessutom ska arbetstagare och förmånstagare i socialförsäkringssystemet vara berättigade till rättshjälp i arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål, såväl för att försvara sina intressen vid domstol som för att föra talan om arbetsrelaterade rättigheter i konkursförfaranden."

- 7 Artikel 6 i lag 1/1996, med rubriken "Vad rätten innefattar", har följande lydelse:

"Rätten till rättshjälp omfattar följande förmåner:

...

5. Befrielse från skyldigheten att betala domstolsavgifter och ställa den säkerhet som krävs för att väcka talan."

- 8 Artikel 1 i lag 10/2012 av den 20 november 2012 om vissa avgifter inom domstolväsendet och vid Nationella institutet för toxikologi och forensisk vetenskap (Ley 10/2012 por la que se regulan determinadas tasas en el ámbito de la Administración de Justicia y del Instituto Nacional de Toxicología y Ciencias Forenses) (BOE nr 280 av den 21 november 2012, s. 80820) (nedan kallad lag 10/2012) har rubriken "Tillämpningsområde för avgiften för domstolarnas dömande verksamhet i civilrättsliga, förvaltningsrättsliga, arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål. I denna artikel föreskrivs följande:

"Avgiften för domstolarnas dömande verksamhet i civilrättsliga, förvaltningsrättsliga, arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål är en statlig avgift och ska erläggas på samma sätt i hela landet i de fall som föreskrivs i denna lag."

- 9 Artikel 2 i denna lag, med rubriken "Vad som utlöser avgiftsskyldighet", har följande lydelse:

"Det som utlöser avgiftsskyldighet är den dömande verksamhet som föranleds av att något av följande mål eller ärenden inleds:

...

f) Överklagande i arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål."

- 10 I artikel 3.1 i nämnda lag, med rubriken "Vem som är avgiftsskyldig", föreskrivs följande:

"Avgiftsskyldig är den som föranleder den dömande verksamheten och därmed utlöser avgiftsskyldigheten."

11 Artikel 4.2 och 4.3 i samma lag, som rör befrielse från avgiftsskyldighet, har följande lydelse:

”2. Under alla omständigheter är följande personer befriade från avgiftsskyldighet:

a) Den som har tillerkänts rätt till rättshjälp och styrker att vederbörande uppfyller villkoren för detta i enlighet med tillämpliga bestämmelser.

...

3. I arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål ska avgiften för överklagande nedsättas med 60 procent för arbetstagare, oavsett om de är anställda eller egenföretagare.”

12 I artikel 5.3 i lag 10/2012, som rör avgiftsskyldighetens uppkomst, föreskrivs följande:

”I arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål uppkommer avgiftsskyldigheten vid den tidpunkt då överklagandet ges in.”

13 Avgiftsunderlaget definieras i artikel 6 i denna lag. Enligt artikel 7 i lagen, som innehåller bestämmelser om fastställande av avgiftens storlek, ska avgiften i princip vara 500 euro för överklagande i arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål. Om den avgiftsskyldige är en fysisk person ska detta belopp dessutom höjas med ett belopp motsvarande 0,1 procent av avgiftsunderlaget upp till ett högsta belopp av 2 000 euro. I artikel 8 i nämnda lag behandlas ”avgiftsdeklaration” och inbetalning av avgiften.

Bakgrund till det nationella målet och tolkningsfrågorna

14 Korota försattes i konkurs den 16 juni 2008.

15 Den 16 juni 2010 meddelade Juzgado de lo Mercantil n° 4 de Barcelona (handelsdomstol nr 4 i Barcelona) en dom med följande domslut:

”Domstolen godkänner det avtal som konkursgäldenären föreslog den 9 april 2010 och som har godtagits av borgenärerna. Konkursgäldenären ska var sjätte månad redovisa för denna domstol att avtalet följts. Konkursförvaltningen ska upphöra från och med dagen för denna dom.”

16 I ett förlikningsavtal mellan Emiliano Torralbo Marcos och Korota, som stadfästes genom den hänskjutande domstolens kansli den 25 juni 2012, (nedan kallat förlikningsavtalet), anges följande:

”1. [Korota] vidhåller skälen för uppsägningen och medger enbart i avsikt att ingå denna förlikning att uppsägningen saknar grund samt erbjuder sig att betala 14 090 euro i skadeersättning, jämte 992,66 euro i ersättning för att uppsägningstiden inte har iakttagits och 6 563 euro avseende nettobelopp som har yrkats i detta mål.

2. [Emiliano Torralbo Marcos] godtar dessa belopp och parterna enas om att anställningsavtalet mellan dem ska anses ha upphört med verkan från och med den 27 februari 2012.

...”

17 Emiliano Torralbo Marcos ansökte den 3 oktober 2012 vid den hänskjutande domstolen om verkställighet av förlikningsavtalet på grund av att Korota inte hade fullgjort sina åtaganden.

- 18 Genom beslut av den 13 november 2012 förordnade den hänskjutande domstolen om att förlikningsavtalet skulle verkställas mot Korota. Samma dag inhiberades verkställigheten, eftersom Korota hade försatts i konkurs och eftersom det inte fanns några uppgifter om egendom som belagts med kvarstad före konkursen.
- 19 Kansliet vid den hänskjutande domstolen upplyste Emiliano Torralbo Marcos, genom beslut samma dag, om att han kunde vända sig till behörig Juzgado de lo Mercantil (handelsdomstol) för att göra gällande sina rättigheter mot Korota.
- 20 Emiliano Torralbo Marcos gav in en begäran om omprövning av detta beslut. Han gjorde härvid gällande att verkställighetsförfarandet skulle fortsätta i enlighet med artikel 239 i lagen om domstolar med behörighet i arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål (Ley Reguladora de la Jurisdicción Social), eftersom Juzgado de lo Mercantil n° 4 de Barcelona hade godkänt avtalet och beslutat att konkursförvaltningen skulle upphöra.
- 21 Genom beslut av den 3 januari 2013 avslog den hänskjutande domstolen begäran om omprövning, med motiveringen att ovan nämnda beslut av den 13 november 2012 fortfarande gällde i avsaknad av ett beslut om att konkursförfarandet hade avslutats.
- 22 Emiliano Torralbo Marcos meddelade att han hade för avsikt att ge in ett överklagande av beslutet av den 3 januari 2013 till Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Kataloniens högsta domstol).
- 23 Eftersom Emiliano Torralbo Marcos inte hade företett något intyg från skattemyndigheten om att den avgift som föreskrivs i lag 10/2012 hade betalats, anmodades han, genom beslut av den 13 mars 2013, att ge in ett sådant intyg inom fem dagar.
- 24 Den 22 mars 2013 gav Emiliano Torralbo Marcos in en begäran om omprövning av detta beslut. Han gjorde gällande att han inte var skyldig att betala avgiften dels eftersom han i egenskap av arbetstagare och förmånstagare i socialförsäkringssystemet borde tillerkännas rätt till rättshjälp, i enlighet med artikel 2 d i lag 1/1996, dels eftersom lag 10/2012 är oförenlig med artikel 47 i stadgan genom att den utgör ett oproportionerligt hinder som strider mot den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel, vilken slås fast i sistnämnda artikel.
- 25 Den hänskjutande domstolen är osäker på huruvida det är förenligt med artikel 47 i stadgan att ha en nationell lagstiftning, såsom den som är aktuell i det nationella målet, enligt vilken det krävs att en anställd arbetstagare erlägger en avgift för att kunna ge in ett överklagande i samband med ett verkställighetsförfarande för att utverka ett fastställande av att arbetsgivaren är insolvent, vilket ger arbetstagaren tillgång till den garantiinstitution som är behörig, i enlighet med direktiv 2008/94.
- 26 Mot denna bakgrund beslutade Juzgado de lo Social n° 2 de Terrassa (domstol i Terrassa med behörighet i arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål) att vilandeförklara målet och att ställa följande frågor till domstolen:
- ”1. Är artiklarna 1, 2 f, 3.1, 4.2 a, 4.3, 5.3, 6, 7, 8.1 och 8.2 i [lag 10/2012] förenliga med artikel 47 i [stadgan], mot bakgrund av att de inte ger de nationella domstolarna möjlighet att a) anpassa domstolsavgifterna eller bedöma om de är rimliga (vad gäller statens skäl för att ta ut avgifterna samt avgifternas storlek som hinder för tillgången till ett effektivt rättsmedel) för att bevilja undantag från avgifterna, b) beakta principen om en effektiv tillämpning av unionsrättens bestämmelser, c) pröva vilken betydelse målet har för parterna med hänsyn till omständigheterna, och att ett överklagande i ett arbetsrättsligt mål inte får tas upp till prövning om avgiften inte har erlagts?

2. Är artiklarna 1, 2 f, 3.1, 4.2 a, 4.3, 5.3, 6, 7, 8.1 och 8.2 i [lag 10/2012] förenliga med artikel 47 i [stadgan], mot bakgrund av att de är tillämpliga på ett särskilt förfarande som det i arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål, där det är vanligt att unionsrätten tillämpas som en grundförutsättning för en välbalanserad ekonomisk och social utveckling inom [Europeiska unionen]?
3. Får mot bakgrund av ovanstående frågor en domstol som den hänskjutande domstolen underlåta att tillämpa den aktuella lagstiftningen, som innebär att det inte är möjligt för nationella domstolar att a) anpassa domstolsavgifterna eller bedöma om de är rimliga (vad gäller statens skäl för att ta ut avgifterna samt avgifternas storlek som hinder för tillgången till ett effektivt rättsmedel) för att bevilja undantag från avgifterna, b) beakta principen om en effektiv tillämpning av unionsrättens bestämmelser, c) pröva vilken betydelse målet har för parterna med hänsyn till omständigheterna, och att ett överklagande i ett arbetsrättsligt mål ska avvisas om avgiften inte har erlagts?”

Domstolens behörighet

- 27 Enligt fast praxis från domstolen får denna i ett mål om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF endast tolka unionsrätten inom gränserna för den behörighet den tilldelats (se, för ett liknande resonemang, dom *McB.*, C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, punkt 51, samt beslut *Cholakova*, C-14/13, EU:C:2013:374, punkt 21, och *SC Schuster & Co Ecologic*, C-371/13, EU:C:2013:748, punkt 14).
- 28 Domstolen erinrar härvid om att stadgans tillämpningsområde med avseende på åtgärder som vidtas av medlemsstaterna definieras i artikel 51.1 däri, enligt vilken bestämmelserna i stadgan riktar sig till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten (dom *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 17).
- 29 I artikel 51.1 i stadgan bekräftas domstolens fasta praxis enligt vilken de grundläggande rättigheter som garanteras i unionens rättsordning är tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten, men inte i andra fall (se dom *Åkerberg Fransson*, EU:C:2013:105, punkt 19, och beslut *Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio*, C-258/13, EU:C:2013:810, punkt 19).
- 30 Om en rättslig situation inte omfattas av unionsrättens tillämpningsområde saknar domstolen behörighet att pröva situationen, och de bestämmelser i stadgan som eventuellt åberopas kan inte i sig grunda någon sådan behörighet (se, för ett liknande resonemang, dom *Åkerberg Fransson*, EU:C:2013:105, punkt 22, beslut *Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio*, EU:C:2013:810, punkt 20, *Dutka och Sajtos*, C-614/12 och C-10/13, EU:C:2014:30, punkt 15, och *Weigl*, C-332/13, EU:C:2014:31, punkt 14).
- 31 Det ska följaktligen prövas huruvida den rättsliga situation som har föranlett det nationella målet omfattas av unionsrättens tillämpningsområde.
- 32 Det kan, i samband med förevarande begäran om förhandsavgörande, konstateras att den nationella lagstiftning som är aktuell i det nationella målet innebär en allmän reglering av vissa avgifter inom domstolsväsendet. Lagstiftningen syftar inte till att genomföra unionsrättsliga bestämmelser. Vidare innehåller unionsrätten inte någon särskild lagstiftning på området eller bestämmelser som kan inverka på den nationella lagstiftningen.
- 33 Saken i det nationella målet rör inte heller tolkningen eller tillämpningen av någon annan unionsbestämmelse än bestämmelserna i stadgan (se, analogt, beslut *Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio*, EU:C:2013:810, punkt 21).

- 34 Till skillnad från målet DEB (C-279/09, EU:C:2010:811), som den hänskjutande domstolen har hänvisat till, vilket avsåg en ansökan om rättshjälp med stöd av unionsrätten i ett mål om statens skadeståndsansvar, framgår det av beslutet om hänskjutande att de domstolsavgifter som är aktuella i det nationella målet avser ett överklagande i ett arbetsrättsligt mål av det ovannämnda beslutet av den 3 januari 2013, genom vilket den hänskjutande domstolen avlog den ansökan om verkställighet av förlikningsavtalet vilken Emiliano Torralbo Marcos hade ingett med stöd av nationell rätt, nämligen artikel 239 i lagen om domstolar med behörighet i arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål.
- 35 Den hänskjutande domstolen har visserligen angett att de rättsliga åtgärder som vidtagits av Emiliano Torralbo Marcos ytterst syftar till att få tillgång till FOGASA:s ingripande vid Korotas insolvens, enligt artikel 3 i direktiv 2008/94.
- 36 Det kan emellertid konstateras att situationen, såsom den föreligger på det stadium som är aktuellt i det nationella målet, varken omfattas av direktivets eller, mer allmänt, av unionsrättens tillämpningsområde.
- 37 Såsom har påpekats av Europeiska kommissionen framgår det nämligen av lydelsen av artikel 2.1 i direktiv 2008/94 att frågan huruvida en arbetsgivare enligt direktivet ska anses vara insolvent ska avgöras med tillämpning av nationell rätt och genom beslut eller fastställande av den nationella myndighet som är behörig.
- 38 Enligt uppgifterna i beslutet om hänskjutande försattes visserligen Korota i konkurs i juni 2008. Det finns emellertid ingen konkret uppgift i detta beslut som gör det möjligt att anse att detta företag, på det stadium som är aktuellt i det nationella målet, ska anses vara insolvent enligt de relevanta bestämmelserna i spansk rätt.
- 39 Det följer tvärtom av den hänskjutande domstolens upplysningar, enligt vilka syftet med Emiliano Torralbo Marcos talan om verkställighet av förlikningsavtalet är att få det fastställt av domstol att Korota är insolvent, att företaget på detta stadium inte är att anse som insolvent enligt spansk rätt.
- 40 Den omständigheten att Emiliano Torralbo Marcos, enligt den hänskjutande domstolens uppgifter, genom sina åtgärder försöker utverka ett sådant fastställande av insolvens för att komma i åtnjutande av FOGASA:s ingripande, enligt artikel 3 i direktiv 2008/94, är inte tillräckligt för att det ska kunna anses att situationen i det nationella målet, redan på detta stadium av förfarandet, omfattas av detta direktivs och, följaktligen, unionsrättens tillämpningsområde.
- 41 Det ska även påpekas att enligt den hänskjutande domstolens uppgifter innebar dess ovannämnda beslut av den 3 januari 2013, mot vilket Emiliano Torralbo Marcos har gett in ett överklagande i ett arbetsrättsligt mål, avslag på dennes ansökan om verkställighet av förlikningsavtalet, med motiveringen att fullföljandet av en sådan verkställighet är avhängigt av ett beslut av den behöriga handelsdomstolen, till vilken Emiliano Torralbo Marcos har hänvisats för att göra gällande sina rättigheter.
- 42 Detta beslut föregriper varken frågan om Korotas insolvens eller den berördes eventuella rätt att få sina utestående arbetsrättsliga fordringar utbetalade av den behöriga garantiinstitutionen, enligt direktiv 2008/94, för det fall Korota skulle förklaras vara insolvent enligt de relevanta nationella bestämmelserna.
- 43 Av det anförda följer att den rättsliga situation som har föranlett det nationella målet inte omfattas av unionsrättens tillämpningsområde. Domstolen saknar följaktligen behörighet att besvara de frågor som har ställts av Juzgado de lo Social n° 2 de Terrassa.

Rättegångskostnader

- 44 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

Europeiska unionens domstol saknar behörighet att besvara de frågor som har ställts av Juzgado de la Social nº 2 de Terrassa (Spanien).

Underskrifter